

Németh Tamás 1952–2023

In memoriam

© Akadémiai Kiadó 2023

Gyászol a magyar agrárium, a tudományos közösség. Németh Tamás akadémikus, egyetemi tanár, agrokémikus eltávozott közülünk.

Németh Tamás 1952. március 7-én született Szombathelyen. Gyermekkorát Vasváron, illetve Keszthelyen töltötte. A Vajda János Gimnáziumban érettségizett majd – a kor szokásának megfelelően – az egyéves katonai szolgálatot követően tanulmányait a Keszthelyi Agrártudományi Egyetemen folytatta. 1976-ban kitüntetéses agrárkémikus agrármérnöki, valamint növényvédelmi szakképesítésű diplomát kapott.

Az egyetem elvégzése után első munkahelye a NEVIKI Mezőgazdaság Kemizálási Szolgálatánál volt. 1977-ben a MÉM Növényvédelmi és Agrokémiai Központ Tápanyaggyógyászati Osztályán folytatta munkáját, majd 1979-ben a Zala megyei Növényvédelmi és Agrokémiai Állomáson volt csoportvezető.

1981-ben és 1982-ben az Egyesült Államokban, Oregon államban egyéves farmgyakorlaton vett részt. Egy nagygazdaság termelési, gazdálkodási, növényvédelmi és agrokémiai feladatainak ellátásában szerzett tapasztalatokat, egyszersmind megalapozta angol nyelvtudását is.

1983-ban kezdte meg kutatómunkáját az MTA Talajtani és Agrokémiai Kutató Intézetében. 1989-ben az intézet Agrokémiai és Növényáplálási Osztályának vezetését bízták rá, majd osztályvezetői pozíciója mellett igazgatóhelyettes, 1997 és

2008 között pedig az intézet igazgatója volt. Haláláig az intézetben kutató professzorként dolgozott.

Tudományos tevékenységét az agrokémia és a környezettudományok területén fejtette ki. Egyetemi doktori értekezését „Az agrokemikáliák hatása néhány gyomnövény és kultúrnövény N-, P-, K-, Ca-, Mg- és Na-tartalmára tenyészedenyes és kiscellás kísérletekben” címmel készítette el és 1982-ben védte meg summa cum laude minősítéssel alma materében, a Keszthelyi Agrártudományi Egyetemen. Kandidátusi értekezését „A nitrogénellátottság szerepe az őszi káposztarepce termesztésében” tárgyában 1989-ben sikeresen megvédte, és elnyerte a mezőgazdasági tudomány kandidátusa címet. Az MTA doktora tudományos címet 1997-ben nyerte el „Talajaink szervesanyag-tartalma és nitrogénforgalma című dolgozatával”. Az MTA levelező tagjává 2001-ben, rendes tagjává 2007-ben választották meg. A Németh Tamás nevével fémjelzett környezettudatos gondolkodás igazgatói kinevezése után megerősödött az intézeti kutatásokban. Az új szemléletmóddal, melyben a talajt, mint integráns környezeti elemet vizsgáljuk, az intézet hagyományos agrár profilja és szakmai kapcsolatrendszere jelentős mértékben kibővült a környezetvédelem, a környezeti elemekkel való gazdálkodás és a fenntarthatóság irányába. Második főtitkári mandátuma lejártá után visszatért a Talajtani Intézetbe, igaz 2014 után megosztotta kutatói létét az akadémiai szféra két pillérét jelentő, egyetemi és kutatóintézeti forma között. Életútjának több mint fele az Intézethez kötődik és a TAKI történetének is jóval több, mint felében az ő munkássága meghatározó volt; nyugodt szívvel kijelenthető, hogy Németh Tamás és a TAKI neve immáron örökre összeforrt.

Tudományos pályáját a kutatás és oktatás mellett a tudományos közéleti részvétel is végigkísérte. MTA közgyűlési doktor képviselő volt 1995–2001 között. 2001-től egy cikluson át az MTA Élettudományi Kuratórium elnökhelyettese volt. 2002-től két cikluson át ellátta az MTA Agrártudományok Osztálya elnökhelyettesi feladatkörét, majd 2014-től az osztályelnöki pozíciót. 1990-től tagja volt az MTA Talajtani és Agrokémiai Bizottságának, illetve a bizottság jogutódának az MTA Talajtani, Vizsgázóképzési és Növénytermesztési Bizottságának. 2008-tól tagja és elnöke volt az MTA Környezettudományi Elnöki Bizottságnak, illetve annak utódában az MTA Fenntartható Fejlődés Elnöki Bizottságban az agrártudományi terület vezetője volt. Alapító tagja az MTA Nemzeti Víz tudományi Bizottságnak is.

2008-ban az MTA főtitkárává választották, tisztségében 2011-ben megerősítették, amit 2014-ig töltött be.

Számos hazai tudományos szervezetben és testületben végzett aktív tevékenységet. A teljesség igénye nélkül: tagja volt a Magyar Agrártudományi Egyesületnek, az Agrárkémikus Társaságnak, a Talajtani Társaságnak. Tagja, illetve tisztségviselője volt az elmúlt évtizedekben az agrár- a környezetügyi, valamint az oktatási kormányzat szakmai és tudományos bizottságainak, testületeinek. A nemzetközi tudományos szervezetekben végzett tevékenységei közül kiemelendő az 1992–1997 közötti időszakban a CIEC ügyvezető főtitkári, majd 1997-től a megválasztott főtitkári megbízatása. Az Agricultural Water Management Board tagja, az OECD nemzeti képviselője volt. Tagja volt továbbá a Nemzetközi Talajtani Társaságnak (ISSS, majd 1998-tól IUSS), a társaság Magyar Nemzeti Bizottságának,

valamint számos más testületnek. Alapító tagja volt az Alpok-Adria Tudományos Együtműködésnek.

A hazai agrár felsőoktatásnak, a szaktanácsadásnak, a tudományos továbbképzésnek és a doktori képzésnek egyaránt tevékeny résztvevője volt. A Pannon Agrártudományi Egyetem keszthelyi Georgikon Karának 1992-től címzetes egyetemi tanára, a Növénytaplálási Kihelyezett Tanszék vezetője, illetve 1998-tól habilitált doktora volt. Alma materének, a Georgikon Karnak hányatott sorsát haláláig a szívéen viselte. Az egyetem jogutódján, a Veszprémi Egyetemen, majd a Pannon Egyetem Növénytermesztési- és Kertészeti Tudományok Doktori Iskolájában, majd a Festetics Doktori Iskolában is alapító törzstag volt. Csaknem mindegyik hazai agráregyetemi képzésben vállalt oktatási munkát, így Gödöllőn, Gyöngyösön, Debrecenben és Kaposváron, valamint a Nemzeti Közszolgálati Egyetemen kutató professzorként, elsősorban a környezettudományi képzéseken oktatott. Oktatóként és témavezetőként is közreműködött számos külföldi egyetem (Riverside, USA; Gent, Belgium; Pretoria, Dél-Afrika és Palermo, Olaszország) nappali és doktori képzéseiben.

Jelentős hazai (OTKA, OMFB, FVM, KTM, NKFP, JEDLIK) és nemzetközi (USDA-PSTC, INCO-COPERNICUS, EU FP6, FP7) kutatási témák vezetője és közreműködője, illetve irányítója. Aktív szerepet vállalt a hazai és a nemzetközi tudományos folyóiratok szerkesztésében. Szerkesztőbizottsági tagja volt az Agrokémia és Talajtan folyóiratnak, az European Journal of Soil Science-nek, az Agricultural Water Management-nek. Főszerkesztője volt a Környezetvédelmi és Vízügyi Minisztérium Országos Környezetvédelmi Program Kiadványoknak és a Scientia et Securitas tudományos folyóiratnak.

Számos tudományos és közéleti elismerésben részesült. 1998-ban Westsik Vilmos díjat kapott. 1998-ban megválasztották a Svéd Királyi Mezőgazdasági és Erdészeti Akadémia külső tagjának. 2002-ben a Debreceni Egyetem, 2003-ban a Veszprémi Egyetem, majd 2009-ben a Corvinus Egyetem adományozott számára díszdoktori címet. 2008-ban FAO emlékéremmel, 2010-ben Széchenyi díjjal ismerték el munkásságát. 2022-ben a megkapta a Magyar Érdemrend Középkereszt (polgári tagozat) kitüntetését.

Pintér Sándor belügyminiszter 2022-ben elismerésben részesítette a Belügyi Tudományos Tanács munkáját segítő kiemelkedő szakmai tevékenységéért. Publikációs teljesítménye kiemelkedő, egyszersmind a szakmában meghatározó. Az MTMT adatbázisa halála napján 866 közleményét jegyezte, melyek közül 42 könyv szerzője illetve szerkesztője volt. Közleményeinek független nemzetközi hivatkozásai meghaladják a kétezret. Amikor megkérdezték tőle, hogy mit jelent egy sikeres kutatónak a pozíció, azt válaszolta, hogy "tettem annyit a szakmában, hogy ne kelljen ragaszkodnom semmihez. Ha kellek valahol, ha szükség van a munkámra, maradok, ha nincs, elmegyek, minden törés nélkül folytatom az életem". A Talajtani Intézet az MTA Agrártudományok Osztályával közösen 2022-ben köszöntötte egy tudományos, jó hangulatú ülés keretében Németh Tamás akadémikust 70. születésnapja alkalmából. Az Intézet megköszönte útmutatását, és kifejezte reményét, hogy még sokáig jó egészségben számíthat tanácsaira, iránymutatására, a nehéz helyzetekben pedig segítségére. Nem sejtettük, hogy ezután már csak ilyen

rövid ideig lehet mellettünk. Fájó szívvel búcsúzunk és ígérjük, hogy szellemiségét megőrizzük.

A szakmai közösség, a barátok, a tisztelők, a tanítványok nevében kívánjuk, hogy nyugodjon békében.

Jolánkai Márton